

Отримано: 05 вересня 2024 р.

Прорецензовано: 19 вересня 2024 р.

Прийнято до друку: 22 вересня 2024 р.

e-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

e-mail: ruben.trembach@kname.edu.ua

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0009-0003-8447-902X>

DOI: 10.25264/2311-5149-2024-34(62)-56-61

Кондратенко Н. О., Трємбач Р. П. Теоретико-методичні основи управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, вересень 2024. № 34(62). С. 56–61.

УДК: 65.012

JEL-класифікація: L23, H56

Кондратенко Наталія Олегівна,

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова*

Трємбач Рубен Петрович,

*аспірант кафедри менеджменту і публічного адміністрування
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті узагальнено теоретико-методичні основи управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності. Відзначено, що вирішення проблем формування ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою для кожного СПД залежить від виду економічної діяльності, його стратегічних цілей, організації, рівня підготовки персоналу, наявності інноваційних технологій, якості продукції (послуг), наявності сучасної інформаційної бази, потенційних можливостей та ресурсів. Зроблено висновок, що управління фінансово-економічною безпекою СПД – це свідомий цілеспрямований вплив з боку суб'єктів управління підприємством і системою його безпеки на об'єкти ФЕБ (управління, планування діяльності, матеріально-технічне забезпечення, фінансове забезпечення, технології, інформаційні ресурси, персонал тощо), який здійснюється з метою направлення їх дій на зниження рівня загроз і ризиків і попередження небажаних результатів фінансово-економічної діяльності.

Ключові слова: теоретико-методичні основи, управління, фінансово-економічна безпека, суб'єкти підприємницької діяльності.

Nataliia Kondratenko,

*Doctor of Sciences in Economics, Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Ruben Trembach,

*postgraduate student of the Department of Management and Public Administration,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF MANAGING THE FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF BUSINESS ENTITIES

The article summarizes the theoretical and methodological foundations of managing the financial and economic security of business entities. It is noted that the solution to the problems of forming an effective financial and economic security management system for each business entity depends on various factors, including the type of economic activity, strategic goals, organizational structure, level of personnel training, availability of innovative technologies, quality of products and services, access to a modern information base, and the entity's potential capabilities and resources.

As a component of economic security, financial security affects all aspects of an enterprise's activities. Financial security has always been an integral part of financial management for individual entrepreneurs and must be implemented through strategic and tactical measures that align with current business conditions. The article emphasizes that financial and economic security is a multifaceted category with close connections among its components. Moreover, the management of financial and economic security within an economic entity is a complex, dynamic system composed of various internal elements designed to optimize resource utilization across all operations.

The primary goal of managing the financial and economic security of an enterprise is to ensure financial stability and efficient functioning in the present, while maintaining a high potential for future development. A key condition for this is the ability to withstand dangers and threats that could harm the enterprise. The article concludes that effective management of financial and economic security involves a conscious and purposeful influence by the management and security system on various aspects of financial and economic security (including management, activity planning, material and technical support,

financial backing, technologies, information resources, and personnel). This influence aims to reduce the level of threats and risks while preventing undesirable outcomes in financial and economic activities.

Keywords: theoretical and methodological foundations, management, financial and economic security, business entities.

Постановка проблеми. Сьогодні перед суб'єктами підприємницької діяльності постають нові виклики щодо умов ведення бізнесу, оскільки лібералізація фінансових відносин і вільний транскордонний рух капіталу активізували внутрішні процеси та посилили вплив зовнішніх факторів на розвиток економічних суб'єктів. Це викликає певні вимоги до системи управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) суб'єктів підприємницької діяльності (СПД), оскільки кожен з її елементів повинен забезпечувати збалансованість як внутрішньої, так і зовнішньої безпеки, і її рівень має бути достатнім для достатньої стійкості суб'єкта до можливих загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним аспектам управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності присвячено багато наукових праць вчених-економістів. Серед них Т. Васильців [1], М. Єрмошенко [2], М. Камлик [3], Т. Клименко [4], С. Мельник [5], І. Мойсеєнко [6], С. Фролов [7] та ін.

Незважаючи на значний доробок вказаних авторів, є потреба в додатковому дослідженні та узагальненні теоретичних та методичних основ управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності.

Мета дослідження: узагальнити теоретико-методичні основи управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безпека як соціально-економічний феномен виникає в біологічній природі людини, яка є фундаментальною для будь-якої життєдіяльності. Фундаментальний біологічний інстинкт самозбереження є вихідним пунктом її розвитку. Саме він створює основні потреби, які підтримують життя як єдину форму існування. На етапі формування соціальної організації життя є основним критерієм безпеки та охорони. Таким чином, основним мотивом діяльності людей і спільнот є забезпечення безпеки.

В Законі України «Про основи національної безпеки України» у якості пріоритетів національних інтересів у сфері економіки визначено [109]:

- створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення; прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату;
- підвищення ефективності інвестиційних процесів;
- стимулювання випереджального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв; подолання «тінізації» економіки через реформування податкової системи, оздоровлення фінансово-кредитної сфери та припинення відпливу капіталів за кордон, зменшення позабанківського обігу грошової маси;
- здійснення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень та ін.

Фінансово-економічна безпека є важливою частиною національної безпеки, і вона складається з багатьох елементів. Це включає фінансову безпеку домогосподарств (окремих осіб) і підприємств (організацій) на мікрорівні, а також бюджет, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську та небанківську фінансову безпеку на макрорівні. Кожна з основних компонентів фінансово-економічної безпеки має свої особливості та проблеми забезпечення [9].

Щодо економічної безпеки, то ще багато років тому В. Шлемко та І. Бенько визначали її як «стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатен задовольнити потреби особи, сім'ї, суспільства, держави» [10].

Як складова економічної безпеки, фінансова безпека СПД впливає на всі аспекти його діяльності. Невід'ємною частиною фінансового управління СПД завжди є фінансова безпека, яка повинна бути реалізована за допомогою певних стратегічних і тактичних заходів, щоб відповідати сучасним умовам бізнесу. Говорячи про дослідження фінансової безпеки суб'єктів господарювання, існує багато визначень. Стратегічний, ресурсний і функціональний є основними критеріями визначення сутності фінансово-економічної безпеки підприємства.

І. Бланк вважає, що «фінансова безпека підприємства являє собою кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільний захист його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки стійкого розвитку в поточному та перспективному періоді» [11].

А. Спіфанов визначає «фінансову безпеку» як стан суб'єкта господарювання, який:

- 1) забезпечує довгострокову фінансову стабільність, платоспроможність, ліквідність і рівновагу;
- 2) забезпечує достатню фінансову автономію; задовольняє потреби СПД у фінансових ресурсах, необхідних для постійного розширення виробництва;
- 3) може протистояти небезпекам, які зараз існують і мають намір завдати шкоди бізнесу, змінити структуру власного капіталу, яка не відповідає бажанню, або примусово припинити бізнес;
- 4) забезпечує достатню гнучкість при прийнятті фінансових рішень, захищає фінансові інтереси власників підприємства [12].

Фінансова-економічна безпека – це багатогранна категорія з тісними зв'язками між її компонентами. Так, проблеми з забезпеченням фінансово-економічної безпеки впливають на інші параметри діяльності СПД. Варто враховувати, що управління фінансово-економічною безпекою СПД є складною динамічною системою, яка складається з різних внутрішніх елементів, які призначені для оптимізації використання ресурсів суб'єкта господарювання в усіх його операціях.

Складові системи фінансово-економічної безпеки наведено на рис. 1.

Рис. 1. Складові системи фінансово-економічної безпеки СПД

Джерело: сформовано авторами.

Головною метою управління фінансово-економічною безпекою СПД є гарантування фінансової стійкості та максимально ефективного функціонування суб'єкта підприємництва в поточному періоді та високого потенціалу його розвитку у майбутньому, головною умовою якого є здатність протистояти небезпекам і загрозам, які можуть завдати збитків підприємству.

Основними завданнями управління фінансово-економічною безпекою СПД є:

- виявлення найважливіших фінансових інтересів СПД, які повинні бути захищені під час операційної діяльності;
- виявлення та прогнозування зовнішніх і внутрішніх загроз фінансам суб'єкта підприємницької діяльності;
- попередження, запобігання та виявлення кризових явищ;
- забезпечення захисту фінансових інтересів СПД, розробка необхідних заходів і оцінка їх ефективності.

Вирішення проблем формування ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою для кожного СПД залежить від виду економічної діяльності, його стратегічних цілей, організації, рівня підготовки персоналу, наявності інноваційних технологій, якості продукції (послуг), наявності сучасної інформаційної бази, потенційних можливостей та ресурсів.

Методичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання має ціллю встановити рівень фінансово-економічної безпеки. Це включає техніко-економічні розрахунки, баланси, економіко-статистичні та економіко-математичні методи, експертні оцінки, реінжинірингу, логістики та оптимізації [13].

Сьогодні дійовим інструментом формування ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою СПД є стандартизація, яка формалізує управлінський підхід до ФЕБ. В останні десять років популярність стандартів управління почала поширюватися на все більшу кількість суб'єктів господарювання.

Вони включають розробку відповідної стратегії для забезпечення стійкого виробничого процесу та належного зв'язку з зацікавленими сторонами, такими як клієнти, стейкхолдери, партнери та інвестори. Основні стандарти, які можуть бути використані СПД для управління і контролю фінансово-економічної безпеки, наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Стандарти управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності

Тип стандарту	Назва та розробник	Зміст
Стандарти управління ризиками	Стандарт ISO 31000 (Міжнародна організація по стандартизації)	Зростання гудвілу; управління витратами підприємства; підвищення ефективності фінансової діяльності
Набір стандартів і інтерпретацій, що регламентують правила складання фінансової звітності	International Financial Reporting Standards – IFRS. Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB)	Визначення правил складання звітності компаній
Управління безперервністю бізнесу (Business Continuity Management (BCM))	BCI (Business Continuity Institute); DRI (Disaster Recovery Institute); Стандарти та сертифікати Британського інституту стандартизації (BSI); Австралійська Національна організація аудиту (ANAO)	Аналіз бізнес – процесів; аналіз ризиків; стратегія безперервного розвитку; організаційна і технічна підтримка.
Стандарти управління в промисловості (виробництво)	Стандарти MRP / ERP APICS (American Production and Inventory Control Society)	Аналіз та планування потреби в матеріальних ресурсах
Стандарти управління якістю	Стандарт ISO-9000 (Міжнародна організація по стандартизації)	Відповідальність менеджерів; управління ресурсами; продажами; оцінка і аналіз.
Стандарти корпоративного управління	Стандарт AA 1000 SES (Stakeholder Engagement Standard) – Інститут контролю соціальної відповідальності (Institute of Social and Ethical Reporting)	Рекомендовані нормативні умови для публічного використання при плануванні, реалізації, оцінці, інформуванні та нефінансової перевірки якості взаємодії акціонерів.
	Стандарт ISO-26000 Соціальна відповідальність (Міжнародна організація по стандартизації)	Рекомендації з принципів, основних проблеми, які знаходяться в основі соціальної відповідальності, способи інтеграції соціально відповідальної поведінки в діяльності підприємства.

Джерело: сформовано на основі [14; 15].

Забезпечення фінансової та економічної безпеки СПД передбачає низку етапів. Першим етапом є визначення різноманітних типів негативних впливів на суб'єкт підприємницької діяльності. Негативні впливи на фінансово-економічну безпеку СПД можуть мати об'єктивний або суб'єктивний характер. Внутрішні та зовнішні негативні впливи включають неусвідомлені особисті дії або безвідповідальність і бездіяльність суб'єктів ринку щодо нанесення шкоди СПД, а також погана робота співробітників або партнерів суб'єкта підприємницької діяльності.

Другий етап процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки СПД передбачає визначення його фінансового стану та оцінку поточного рівня його ФЕБ. При цьому детально досліджується існуюча загроза шкідливих наслідків для безпеки СПД та потенційні збитки. Кожен СПД повинен мати у своєму розпорядженні єдину систему збору, аналізу та оцінки даних щодо стану своєї фінансової та економічної безпеки, щоб максимально запобігти таким небезпекам.

На третьому етапі приймаються ефективні управлінські рішення щодо забезпечення та управління ФЕБ. Зрозуміло, що для прийняття ефективних управлінських щодо забезпечення ФЕБ, СПД повинні враховувати певні власні особливості. Це забезпечує їм успіх і конкурентоспроможність, а також допомагає вижити в жорсткій конкуренції та кризових ситуаціях.

На четвертому етапі здійснюється контроль за прийняттям рішень та виконанням поточних завдань в рамках існуючої системи управління ФЕБ. Одними з найбільш ефективних методів підвищення ефективності системи внутрішнього контролю фінансово-економічної безпеки СПД є розподіл повноважень і відповідальності між працівниками, ротація кадрів, здійснення контролю за окремими напрямками бізнес-діяльності, удосконалення планування продажів, формування справ-дос'є на покупців і замовників, діагностика та прогнозування проблем ФЕБ.

Таким чином, управління фінансово-економічною безпекою СПД можна визначити як стан найбільш ефективного використання його фінансових та економічних ресурсів. Це виражається найбільш вагомими фінансово-економічними показниками, такими як: прибутковість і рентабельність бізнесу, якість управління, використання основних і оборотних засобів СПД, структура капіталу та перспективи його технологічного та фінансового розвитку.

Висновки. Проведене дослідження дозволило узагальнити теоретико-методичні основи управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності. За результатами проведеного дослідження можна дійти висновку, що управління фінансово-економічною безпекою СПД – це свідомий цілеспрямований вплив з боку суб'єктів управління підприємством і системою його безпеки на об'єкти ФЕБ (управління, планування діяльності, матеріально-технічне забезпечення, фінансове забезпечення, технології, інформаційні ресурси, персонал тощо), який здійснюється з метою направлення їх дій на зниження рівня загроз і ризиків і попередження небажаних результатів фінансово-економічної діяльності.

Перспективою подальших досліджень має стати аналіз світового досвіду управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємницької діяльності.

Література:

1. Васильців Т. Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р. та ін. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія [за ред. Т. Г. Васильціва]. Львів : ВИДАВНИЦТВО, 2012. 386 с.

Vasylytsiv T. H., Voloshyn V.I., Boikevych O.R. ta in. (2012) Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia [Financial and Economic Security of Enterprises in Ukraine: Strategy and Mechanisms of Assurance] : monohrafiia. Lviv : VYDAVNYTsTVO. 386 p. [in Ukrainian].

2. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : наукова монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева ; Нац. академія управління. Київ : НАУ, 2010. 232 с.

Yermoshenko M. M., Horiacheva K. S. (2010) Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo [Financial component of economic security: state and enterprise]: naukova monohrafiia. Nats. akademiia upravlinnia. Kyiv : NAU, 232 p. [in Ukrainian].

3. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посіб. Київ : Атіка, 2005. 432 с.

Kamlyk M. I. (2005) Ekonomichna bezpeka pidpriemnytskoi diialnosti. Ekonomiko-pravovy aspekt [Economic security of entrepreneurial activity. Economic and legal aspect] : navch. posib. Kyiv : Atika, 432 p. [in Ukrainian].

4. Клименко Т.В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки.* 2011. № 4 (58). С. 340–343.

Klymenko T.V. (2011) Osnovni elementy mekhanizmu zabezpechennia finansovoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia [The main elements of the mechanism for ensuring the financial security of economic entities]. *Visnyk ZhDTU. Serii: Ekonomichni nauky [Bulletin of ZhDTU. Series: Economic Sciences]. # 4 (58).* Pp. 340–343. [in Ukrainian].

5. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика : монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.

Melnyk S. I. (2020) Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka [anagement of Financial Security of Enterprises: Theory, Methodology, Practice] : monohrafiia. Lviv: «Rastr-7», 384 p. [in Ukrainian].

6. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 380 с.

Moiseienko I. P., Marchenko O. M. (2011) Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Management of the financial and economic security of the enterprise] : navch. posibnyk. Lviv: LvDUVS., 380 p. [in Ukrainian].

7. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова ; [С. М. Фролов, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та ін.]. Суми : ДВНЗ !УАБС НБУ!, 2015. 332 с.

Frolov S. M. (2015) Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu ekonomichnykh subiektiv [Management of financial security of economic entities] : navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv ekonomichnykh i yurydychnykh spetsialnostei usikh form navchannia / Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad «Ukrainska akademiia bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy»; za zah. red. d-ra ekon. nauk, prof. S. M. Frolova ; [S. M. Frolov, O. V. Kozmenko, A. O. Boiko ta in.]. Sumy : DVNZ !UABS NBU!, 332 p. [in Ukrainian].

8. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2003. № 39. Ст. 351.

Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy [On the Foundations of National Security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003. 964-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* 2003. Vol. 39. Pp. 351. [in Ukrainian].

9. Управління фінансово-економічною безпекою держави та шляхи запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам : кол. моногр. / [А. В. Балабаниць, О. І. Гапонюк, М. О. Горбашевська, Л. А. Кислова, В. М. Мацука, В. Я. Омелченко, К. В. Осипенко, Ф. Л. Перепадя, Л. В. Семкова]. Маріуполь : МДУ, 2020. 223 с.
- Balabanyts A. V. (2020) Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu derzhavy ta shliakhy zapobihannia zovnishnim i vnutrishnim zahrozam [Management of the financial and economic security of the state and ways to prevent external and internal threats]: kol. monohr. / [A. V. Balabanyts, O. I. Haponiuk, M. O. Horbashevskya, L. A. Kyslova, V. M. Matsuka, V. Ya. Omelchenko, K. V. Osypenko, F. L. Perepadia, L. V. Semkova]. Mariupol : MDU, 223 p. [in Ukrainian].
10. Економічна безпека України : сутність і напрямки забезпечення : монографія / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. Київ : НІСД, 1997. 144 с.
- Shlemko V.T., Binko I.F. (1997) Ekonomichna bezpeka Ukrainy : sutnist i napriamky zabezpechennia [Economic security of Ukraine: essence and directions of provision]: monohrafiia / V.T. Shlemko, I.F. Binko. Kyiv : NISD, 144 p. [in Ukrainian].
11. Бланк І.О. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 784 с.
- Blank I.O. (2004) Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva [Management of the enterprise's financial security]. Kyiv : Elha, Nika-Tsentr. 784 p. [in Ukrainian].
12. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / А.О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В.С. Домбровський. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.
- Yepifanov A.O. (2009) Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov [Financial security of enterprises and banking institutions]: monohrafiia / A.O. Yepifanov, O.L. Plastun, V.S. Dombrovkyi. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 295 p. [in Ukrainian].
13. Kondratenko N.O. Organizational and methodical provision of the financial and economic security management of the enterprise / N.O. Kondratenko H. O. Doroshenko, I. A. Ternova, S. N. Babych, O. G. Dorosheko // *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 1, № 32. P. 129 – 137. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/200301> (дата звернення 11.09.2024).
- Kondratenko N.O. (2020) Organizational and methodical provision of the financial and economic security management of the enterprise / N.O. Kondratenko H. O. Doroshenko, I. A. Ternova, S. N. Babych, O. G. Dorosheko // *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol. 1, № 32. P. 129–137. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/200301> (date of application: 2024, September, 11). [in English].
14. Moskalenko N., Romanenko O., Oliinyk T. Approaches to enterprises' financial and economic security management. *Економічний часопис-XXI*. 2015. № 7-8(1). С. 54–57.
- Moskalenko N., Romanenko O., Oliinyk T. (2015) Approaches to enterprises financial and economic security management. *Ekonomichnyi chasopys-KhKhI* [Economic Journal-XXI]. Vol. 7-8(1). P. 54–57. [in English].
15. McNally J., Tophoff V. Leveraging effective risk management risk management and internal control. *Strategic Finance*. 2014. April 2014. P. 29-36.
- McNally J., Tophoff V. (2014) Leveraging effective risk management risk management and internal control. *Strategic Finance*. P. 29-36. [in English].